

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang VII, Nr. 220

Parasjat Wajjera

15 Chesjwan 5768
26/27 oktober 2007

Parasjat Wajjera (Bereisjiet, 18:1-22:24)

Overzicht

Drie dagen nadat hij zichzelf besneden heeft, wordt Awraham bezocht door Hasjem. Wanneer drie engelen in mensengedaante verschijnen, rent Awraham hen tegemoet om hen gastvrijheid te bewijzen en hen uit te nodigen in zijn tent, dit ondanks dat het de meeste pijnlijke dag is na de operatie. Sara lacht wanneer zij hoort dat de gasten voorspellen dat zij volgend jaar een zoon zal krijgen. Hasjem onthult aan Awraham dat Hij van plan is Sedom te verwoesten, en Awraham pleit voor Sedom, dat het gespaard zal worden. Hasjem stemt ermee in dat wanneer er vijftig rechtvaardigen in Sedom zijn, Hij het niet zal verwoesten. Awraham „onderhandelt” met Hasjem tot dat aantal gedaald is tot tien rechtvaardigen. Maar zelfs die tien kunnen niet gevonden worden in Sedom. Lot, diens vrouw en twee dochters worden gered, voordat zwavel en vuur op Sedom en haar zustersteden neerdalen. De vrouw van Lot kijkt om en wordt veranderd in een zoutpilaar. De dochters van Lot zijn bang, dat ten gevolge van de verwoesting er geen echtgenoten meer voor hen zijn. Zij besluiten daarom hun vader dronken te voeren en door middel van hem het menselijke ras te doen voortbestaan. Uit de oudste dochter wordt Moav geboren, uit de jongste Ammon. Intussen is Awraham verhuisd naar Gerar, waar Avimelech Sara ontvoert. Nadat Hasjem aan Avimelech verschijnt in een droom, laat hij Sara vrij en sluit vrede met Awraham. Zoals beloofd krijgen Awraham en Sara een zoon, Jitschak. Op de achtste dag na zijn geboorte besnijdt Awraham hem, zoals G-d geboden heeft. Op de dag dat Jitschak gespeend wordt, geeft Awraham een feest. Sara zegt tegen Awraham dat hij Hagar en haar zoon Jismaël moet verbannen omdat zij in hem tekenen van degeneratie ziet. Awraham is zeer ontdaan over dit voorstel, om zijn zoon weg te sturen. Maar Hasjem zegt hem te doen wat Sara hem opdraagt. Nadat hij bijna van dorst is omgekomen, wordt Jismaël gered door een engel en Hasjem belooft dat hij de stamvader zal worden van een machtig groot volk. Avimelech sluit een verdrag met Awraham, wanneer hij ziet dat Hasjem met Awraham is. In een tiende en laatste test geeft Hasjem Awraham opdracht zijn zoon Jitschak, die nu 37 jaar is, te offeren. Awraham doet wat Hasjem hem gezegd heeft, ondanks dat hij daarmee klaarblijkelijk de geboorte van een Joods volk in de kiem smoort, en dit strijdig is met alles wat hij zijn levenlang gepredikt heeft. Op het laatste moment zendt Hasjem een engel om Awraham tegen te houden. Wegens Awrahams niet te weerspreken gehoorzaamheid, belooft Hasjem hem, dat zelfs als het Joodse volk zal zondigen, zij nimmer volledig door hun vijanden zullen worden overheerst. De parasja eindigt met de genealogie en geboorte van Rivka.

Met toestemming vertaald uit Torah Weekly van Ohr Somayach in Jerusalem, Israel

©1998 Ohr Somayach International - All rights reserved.

Toelichting op de parasja

18. ¹HASJEM verscheen hem in de bossen van Mamré, terwijl hij aan de ingang van zijn tent zat, op het heetst van de dag.

Rasji: **Verscheen hem** – Hasjem kwam om de zieken te bezoeken. R. Chama, de zoon van R. Chanina zegt: het was de derde dag na Abrahams besnijdenis, [wanneer de pijn het hevigst is] en nu kwam de Heilige, geloofd zij Hij, en vroeg hoe het met hem ging.

In de bossen van Mamré – Mamré had Avraham aangeraden zich wel te besnijden, in tegenstelling tot Aner en Esjkol, die het hem hadden afgeraden. Daarom verscheen Hasjem aan Avraham in het gebied van Mamré.

Aan de ingang van zijn tent – Om te zien of er ook mensen voorbij gingen, want dan zou hij hen bij hem thuis uitnodigen.

Zat – [Er staat in het Hebreeuws geschreven: ‘zt’, hetgeen kan worden uitgesproken als ‘zit’ of ‘zat’. Het wordt traditioneel uitgesproken als ‘zit’, maar vertaald met ‘zat’, dus in de verleden tijd. *Rasji* verklaart waarom:] Hiermee wordt bedoeld dat hij zat voordat G-d aan hem verscheen, maar dat toen G-d bij hem op bezoek kwam en Avraham wilde opstaan, de Heilige, geloofd zij Hij, tegen hem zei: blijf zitten en Ik zal staan. En je zult tot voorbeeld zijn van je nakomelingen, want in de toekomst zal Ik staan in de raad der rechters, terwijl zij zullen zitten, want er is gezegd (*Tehilliem* 82:1): „G-d staat in de vergadering van het recht.”

Op het heetst van de dag – De Heilige, geloofd zij Hij, deed de zon te voorschijn komen uit zijn omhulsel [dat wil zeggen, Hij verwijderde alles wat de kracht van de zon zou kunnen verminderen], opdat er, wegens de grote hitte, geen gasten zouden komen die Avraham zouden hinderen op deze derde dag van zijn besnijdenis. Maar omdat Hij zag dat Avraham verdriet had, dat er geen gasten kwamen, bracht Hij hem engelen, in de gedaante van mensen.

Sefer Hajasjar, hfd. 13:

Rasji vertelt ons, dat de Talmoed zegt dat Hasjem Avraham op de derde dag van zijn besnijdenis kwam bezoeken, omdat Avraham erg leed van deze operatie. Daar wij verplicht zijn om G-ds voorbeeld te volgen, betekent dit dat wij ook de plicht hebben om de zieken te bezoeken (*Sota* 14a). Hoewel alles afhankelijk is van

G-ds wil, moeten wij doen wat we kunnen om de zieke te helpen en zijn lijden te verlichten. Wanneer we dat doen, is het alsof we een leven gered hebben.

De halacha zegt: wij zijn verplicht om de zieken te bezoeken (*Joree Dea* 335:1) en dit is een van de belangrijkste mitswot (*Aroech Hasjoelchan* ib.). Soms kan ziekenbezoek een zaak van leven of dood zijn. Door een zieke te bezoeken, kan men soms iemand adviseren of overtuigen om een arts te raadplegen, of medicijnen voor hem te halen. Door het na te laten iemand te bezoeken, kunnen we iemands leven in gevaar brengen en dat staat gelijk aan moord (*Ahavat Chesed*, dl. 3, hfd. 3).

²Hij sloeg zijn ogen op en kijk, daar zag hij drie mannen tegenover hem staan, en toen hij hen zag rende hij hen tegemoet van zijn tentopening en boog zich ter aarde.

Rasji: **Zag hij drie mannen** – Eén om Sara te vertellen dat zij een zoon zou krijgen, één om Sedom te verwoesten en één om Avraham te genezen. Want één engel vervult nooit twee opdrachten tegelijkertijd. Het bewijs hiervoor is, dat de hele afdeling in het meervoud staat: ‘zij aten’, ‘zij zeiden tegen hem’, maar wanneer Sara verteld wordt dat zij een zoon zou krijgen staat er (in vs. 10): „En hij zei: ik zal naar u terugkeren.” En bij de verwoesting van Sedom wordt er gezegd (19:22): „Want ik kan niets doen.” Refaël, de engel die Avraham genezen had, ging van daar om Lot te redden; dit is de betekenis van wat er gezegd is: „Toen zij hen naar buiten hadden gebracht zeiden zij: ‘Red je leven, enz.’ ” (19:17). Hiervan leren we dat deze ene engel geen andere taak had dan om Avraham en Lot te redden.

Tegenover hem – Er staat eigenlijk: „Zij stonden boven hem,” en dat is een mooiere uitdrukking, omdat het engelen waren.

Toen hij hen zag – Hij zag dat zij niet dichterbij kwamen, en daardoor begreep hij dat zij hem geen overlast wilden aandoen. Zij zagen namelijk dat Avraham bezig was met het verband van zijn wond en daarom trokken zij zich terug, maar Avraham ging hen onmiddellijk tegemoet om hen uit te nodigen.

³En hij zei: „Mijn Heer, als ik gunst in uw ogen gevonden heb, trek dan toch niet aan uw dienaar voorbij.”

Rasji: **En hij zei: „Mijn heer”** – Hij sprak tot de voornaamste van hen, want als die zou blijven, zouden de anderen ook blijven. En een andere verklaring is dat hij dit tegen Hasjem zei, dat Hij op hem zou wachten, totdat hij de gasten binnengebracht had.

Chovets Chaim:

In *Pirkei Avot* 1:5 staat: „Beschouw de armen als je familie in je huis.” De *Chafets Chaim* legt dit als volgt uit: Er zijn mensen die hun nalatigheid om gasten uit te nodigen, rechtvaardigen met excuses zoals dat zij niet in staat zijn om hen te behandelen zoals zij verdienen, of door te zeggen dat zij geen speciaal voedsel voor hen kunnen bereiden, of dat hun huis te klein is, enz. Onze geleerden zeggen daarom dat wij de armen als leden van onze familie moeten beschouwen en hen moeten uitnodigen onder alle omstandigheden. Een gastheer hoeft zijn gasten geen duur voedsel voor te zetten dat boven zijn middelen gaat. Het belangrijkste is dat hij hen opgewekt bedient. Het is beter om een gast groente op te dienen met een glimlach, dat een stuk vlees met een zuur gezicht.

Or Hachaim verklaart dat als mensen uitzonderlijk grote daden verrichten, G-d aan hen verschijnt, als een teken van waardering, zoals Hij hier aan Avraham verscheen, die een uitzonderlijk grote gastvrijheid toonde.

Een *tsaddiek* is nimmer tevreden met datgene wat hij al bereikt heeft. Hij wil G-d altijd dienen, dat wil zeggen, hij wil G-ds voorbeeld altijd volgen, onder alle omstandigheden. Avraham wilde mensen dichterbij G-d brengen. Daartoe nodigde hij hen bij hem thuis uit, zodat hij hen kon inspireren met zijn eigen voorbeeld, om G-d te dienen.

⁴Laat er toch wat water gehaald worden en was uw voeten en rust wat onder de boom.

Rasji: **Laat er toch wat water gehaald worden** – Dit staat in de lijdende vorm: door middel van een tussenpersoon. Daarom heeft Hasjem dit aan Avrahams nakomelingen terugbetaald, doordat ook zij water kregen door middel van een tussenpersoon, namelijk toen Mosjé op de rots sloeg, waardoor daar water uit kwam (*Bamidbar* 20:11).

En was uw voeten – Hij dacht dat zij Arabieren waren, die knielden voor het stof van hun voeten en hij lette er zorgvuldig op, dat zij geen afgoden in zijn huis zouden brengen. Maar Lot, die niet zo nauwkeurig was, liet de engelen eerst overnachten en zich daarna wassen, zoals er geschreven staat (*Ber.* 19:2): „En overnacht en wast uw voeten.”

⁵Dan zal ik een stuk brood halen om uw hart te versterken en daarna kunt u verder trekken, nadat u bij uw dienaar bent langsgesloopt.” En zij zeiden: „Ja, doe zoals u gezegd heeft.”

Rasji: **Om uw hart te versterken** – Er staat op verschillende plaatsen in Tora, in de Profeten en in de Geschriften, dat brood een hartversterking is: behalve hier in de Tora staat het ook in *Sjoftiem* (Richteren) 19:5: „Versterk je hart met een stuk brood,” en in *Tehilliem* (Psalmen) 104:15: „En brood sterkt het hart van de mens.”

Om uw hart – R. Channa zegt: er staat in het Hebreeuws niet *levavvechem* [uw harten] maar *levavechem* [met één ‘V’, uw hart]. ‘Harten’ wil zeggen: zowel met de slechte als met de goede neiging. Maar engelen hebben geen slechte neiging, daarom staat hier ‘hart’ met één ‘V’ en niet ‘harten’.

⁶En Avraham haastte zich naar de tent, naar Sara, en zei: “Vlug, kneed drie sea meelbloem en maak er koeken van.” ⁷En daarna rende Avraham naar het rundvee en nam een jong, mals en

goed kalfje en gaf het aan de jongeman die zich haastte om het klaar te maken.

Rasji: **Een jong, mals en goed kalfje** – Dit wijst er op dat het drie kalfjes waren, een jong, een mals en een goed kalfje, opdat zij drie tongen met mosterd zouden kunnen eten, één voor ieder van hen.

Aan de jongeman – Dit is Jisjmaël, en hij deed dit om hem al jong te laten wennen aan de geboden.

⁸En hij nam boter en melk en het jonge rund dat hij bereid had, en zette het voor hen neer en hij bleef bij hen staan, onder de boom terwijl zij aten.

Rasji: **En hij nam boter, enz.** – Maar brood bracht hij niet, omdat Sara plotseling weer was gaan menstrueren en daardoor was het deeg onrein geworden. [Een vrouw die menstrueert is *nidda*, d.w.z. moet zich afzonderen en mag geen heilige dingen aanraken. Avraham wilde zijn gasten alleen rein voedsel voorzetten.]

Terwijl zij aten – Het leek alsof zij aten [maar in werkelijkheid aten zij niet, want engelen eten niet]. Hiervan leren wij dat men zich moet aanpassen aan de plaatselijke gewoonte.

⁹Zij zeiden tegen hem: „Waar is Sara, je vrouw?” en hij zei: “Daar, in de tent.”

Rasji: **Zij zeiden tegen hem** – Er staan punten boven het Hebreeuwse woord ‘tegen hem’ [hetgeen in het Hebreeuws één woord is]. Dit betekent dat zij ook aan Sara vroegen waar Avraham was. Het leert ons dat men aan de man naar zijn vrouw moet vragen en aan de vrouw naar haar man. De engelen, die G-d dienden, wisten wel waar Sara was, maar zij vroegen het toch, om daarmee aan Avraham te laten weten hoe ingetogen zij wel was en daarom in haar tent was gebleven, opdat zij nog geliefder zou zijn voor Avraham. Rabbi Jossi, de zoon van Chanina heeft gezegd: zij vroegen naar Sara, om haar de beker wijn te geven, waarover het dankgebed na de maaltijd werd gezegd. [De Gemara in *Berachot* 51b zegt dat men de vrouw des huizes moet laten drinken uit de beker wijn, waarover *Birkat Hamazon* (het dankgebed na de maaltijd) werd gezegd, want zij wordt gezegend door daarvan te drinken.]

Daar in de tent – Zij is ingetogen.

¹⁰En hij zei: “Ik zal zeker terugkomen op deze tijd over een jaar, en dan zal Sara, uw vrouw, een zoon hebben”. En Sara luisterde aan de ingang van de tent, die achter hem was.

Rasji: **Ik zal terugkomen** – De engel bedoelde niet dat hijzelf zou terugkomen, maar hij zei dit in opdracht van Hasjem. Zoals er ook in *Bereisjiet* 16:10 staat: „Verder zei de engel van HASJEM tegen haar: ‘Ik zal je nakomelingen talrijk maken,’ ” terwijl die engel immers zelf niet in staat was om haar nakomelingen talrijk te maken, maar hij zei het in opdracht van Hasjem.

Op deze tijd van het jaar – Omstreeks deze tijd in het komende jaar. Het was de tijd waarop later het Pesachfeest gevierd werd. En toen de datum van het Pesachfeest was aangebroken, werd Jitschak geboren.

Die achter hem was – De ingang was achter de engel.

¹¹Awraham en Sara waren al oud en op gevorderde leeftijd gekomen, bij Sara was de cyclus der vrouwen reeds opgehouden.

Rasji: **Reeds opgehouden** – Sara was al in de menopauze, haar menstruatie was al gestopt.

¹²En Sara lachte in haarzelf en zei: „Zou ik, nadat ik afgeleefd ben, weer een jonge huid krijgen, terwijl mijn heer een oude man is!”

Rasji: **In haarzelf** – Zij keek naar haar ingewanden en zei: zou het mogelijk zijn dat deze ingewanden nog een kind zouden dragen, dat deze borsten, die opgedroogd zijn, nog melk zouden voortbrengen!?

Een jonge huid – Mollig vlees.

¹³Daarop zei Hasjem tegen Awraham: „Waarom lacht Sara daar, en zegt zij: ‘Zou ik dan echt nog een kind krijgen terwijl ik oud ben!’

Rasji: **Terwijl ik oud ben** – De Tora verandert haar woorden ter wille van de huiselijke vrede, want zij had gezegd: „Mijn heer is oud” [alsof Avraham er de oorzaak van was dat zij geen kindeken meer konden krijgen].

¹⁴Is er dan iets te wonderbaarlijk voor Hasjem? Op de vastgestelde tijd kom Ik naar jou terug op deze tijd over een jaar en dan zal Sara een zoon hebben.” ¹⁵Sara ontkende het en zei: „Ik heb niet gelachen”, want zij was bang, maar Hij zei: „Nee, je hebt wèl gelachen.”

Inzicht in de Parasja

Sara's ongeloof en G-ds kritiek

Door Rabbi Boruch Leff, Aish HaTora

Hoe kunnen we Sara en ongeloof in één adem uitspreken? Sara – de eerste aartsmoeder van het Joodse Volk – had geen geloof of vertrouwen in G-d? Echter, de Tora lijkt zeer duidelijk op dit punt. Het is waarlijk een ontmoedigende taak om een poging te doen de schijnbare misdaden van onze aartsmoeders te analyseren.

Maar dat moeten we toch, als we tenminste de Tora-studie serieus willen nemen. Er zijn meer vragen:

Waarom liet G-d Sara het nieuws over de geboorte van Jitschak afluisteren? Waarom werd het haar niet rechtstreeks verteld? En ten tweede, waarom zou Sara gelachen hebben? Zou ze gedacht hebben dat de engel sarcastisch was? En als ze werkelijk niet geloofde dat G-d haar lichaam weer jong kon maken, waarom loog zij daar dan om en zei ze later dat ze niet gelachen had? Zelfs uit angst zal een rechtvaardig mens geen leugens vertellen.

We zitten in een lastig pakket. We weten dat Sara een uitermate vrome en rechtvaardige vrouw was. Het is onmogelijk te veronderstellen dat zij niet geloofde in G-ds almacht. Zij wist dat G-d alles kan, met inbegrip van een oude vrouw zwanger maken. Aan de andere kant, we moeten ook G-ds oordeel vertrouwen dat Sara's gelach ongeloof toonde. En om het allemaal nog erger te maken, wanneer ze geconfronteerd wordt met G-ds mening, ontkent Sara dat!

Het lijkt erop dat een compromis-oplossing de enige manier is om deze Bijbelsde puzzel op te lossen.

We willen daarom suggereren dat Sara zei: „Avraham en ik zijn al oud. Wij kunnen niet meer een op natuurlijke manier kinderen krijgen. Zeker, G-d is almachtig en kan het toestaan dat wij kinderen kunnen krijgen op onze hoge leeftijd, maar dat is niet de manier waarop G-d deze wereld bestuurt. Het kan niet waar zijn wat ik zojuist gehoord heb. G-d verandert de natuur niet in die mate.”

Sara lacht, maar zij ontkent niet G-ds almacht.

G-d ziet het echter niet op die manier. Hij ziet Sara's reactie en beschouwt dat als een ontkenning van Zijn controle over de wereld. Hij begrijpt dat Sara niet Zijn macht in theorie beperkt, maar haar suggestie dat G-d de wetten van de natuur niet wil veranderen, zelfs niet zo nu en dan, is een ontkenning van G-ds directe betrokkenheid bij de wereld. Zeker, G-d heeft de natuur geschapen en de wetten daarvoor gemaakt, maar wanneer G-d het wil, dan stapt Hij erin en verandert de natuur overeenkomstig zijn wens. Hij is nergens door gebonden, ook niet door de natuurwetten die Hijzelf gemaakt heeft.

Dus Sara lacht niet uit ongeloof en ontkenning, maar volgens G-d deed zij dat wel.

G-d wist dat Sara een moeilijke tijd zou hebben met dit alles ten gevolge van haar manier van denken, en daarom zorgde Hij ervoor dat zij niet geconfronteerd zou worden met Zijn directe kritiek. Zij zou de feiten over Jitschaks geboorte afluisteren en hoe G-d de natuur zou veranderen, wanneer Hij dat verkoos. G-d doet hetzelfde wanneer hij Avraham aan Sara laat vertellen over Zijn ongenoegen. Hij wil haar niet rechtstreeks ontmoeten, voor haar eigen bestwil.

Ben je ooit gecorrigeerd door een vriend voor gedrag waarvan hij/zij meende dat het ongepast was? Wanneer je vriend je dat zei, „kaatste” je dat dan direct terug? Dat is een natuurlijke reactie. Het is tamelijk moeilijk om *moesar* – vermaning – te accepteren, wanneer je er direct mee geconfronteerd wordt. We zouden het moeten accepteren, maar we falen vaak in deze spirituele uitdaging.

Heb je ooit gehoord hoe iemand anders kritisch was over iets, waarvan jij je realiseert dat het soms ook op jou van toepassing is? In zo'n geval is het veel gemakkelijker om de vermaning te accepteren en je te verbeteren, omdat je de kans krijgt om daar eerlijk over te denken, zonder te veel persoonlijke machtsstrubbelingen („dat laat ik hem mij niet zeggen”) in de weg staan.

We hebben vaak onze eigen kritiek over andermans ideeën of gedragingen. Vermijdt de directe confrontatie. Dan hebben we wat geleerd van G-ds behandeling van Sara.

Hoogtepunten van Haftara Parasjat Wajjera: II Melachiem 4:1-4:37 ***(Volgens Portugese ritus leest men tot 4:23)***

De afgodendienende Joods koning Achaz is getrouwd met Izèvel [*Iesja zèvel*, Isabel], de dochter van de naburige koning van Tsidon. Zij aanbidt de afgod Baäl en vervolgt genadeloos de Profeten van Hasjem.

Ovadja is hofmeester aan haar hof en hij is een gelovig man. Hij verbergt 100 Profeten van Hasjem in twee grotten en zorgt persoonlijk en in het geheim voor hun eten en drinken. Dat kost hem zijn hele fortuin. Hij verkoopt al zijn bezittingen om de Profeten te kunnen onderhouden en leent zelfs een grote som geld van koning Achaz tegen rente (hetgeen verboden is van Tora, maar wat kan hij anders doen?) om de Profeten te blijven onderhouden. Ten slotte, wanneer Achaz om de rente komt en

Ovandja dat niet heeft, wordt hij ziek van ellende en sterft, zijn vrouw, een groot *tsadeket*, zonder een cent en zonder een stukje brood in huis achterlatend. Wanneer Achaz opnieuw komt om zijn rente te ontvangen en wanneer hij dan beseft dat er niets te halen valt, dreigt hij de arme weduwe haar beide zoons mee te nemen als slaven, als zij niet betaalt.

In wanhoop wendt de weduwe zich tot de Profeet Elisja en vraagt hem om hulp. „Wat heb je in huis?” vraagt Elisja. Hij wil graag helpen, maar wil beginnen met iets dat zij zelfs bezit. „Het enige wat ik nog over heb is een kan met een beetje olie,” antwoordt de arme vrouw.

Elisja zegt: „Olie brengt licht en vreugde voor de mensen. Ga naar je burens en leen zoveel mogelijk lege oliekannen. Ga naar huis, sluit alle deuren (want het wonder zal niet in het openbaar gebeuren) en vul alle oliekannen met de olie uit je eigen kan.”

En zo gebeurt het. De vrouw giet de olie uit haar kan in een lege kan en haar zonen zetten de ene lege kan na de andere onder de uitgietsende oliekan. Het houdt niet op. Toen alle kannen gevuld waren, stopte de oliestroom.

Goed nieuws bereikte de familie: de prijs van olie was gestegen, en zo konden zij de olie verkopen tegen een fortuin. Het bracht meer dan genoeg op om de lening terug te betalen en er bleef nog over voor de rest van haar dagen. En niet slechts dat, maar Elisja zegende haar opdat al haar nakomelingen voor altijd *parnassa* zouden hebben.

Chassidisch inzicht in de parasja

Engelen als gasten

„Hij sloeg zijn ogen op en kijk, daar zag hij drie mannen tegenover hem staan, en toen hij hen zag rende hij hen tegemoet.” (*Bereisjet* 18:2)

Parasjat Wajjera opent met het verhaal over de openbaring van Hasjem aan Avraham Avinoe, op een tijdstip waarop hij in de opening van zijn tent zit, en over de drie gasten die naar hem toe komen. *Rasji*, zich baserend op de midrasj van *chazal* (*Bava Metsia* 86b), verklaart dat dit gebeurde op de derde dag van Avrahams besnijdenis en dat Hasjem „de zon te voorschijn liet komen uit zijn omhulsel, opdat Avraham niet door gasten zou worden gehinderd.” Maar omdat Avraham veel verdriet had, omdat er geen gasten waren, zond Hij drie engelen, verkleed als mensen.

De Tora vertelt dat zodra Avraham de drie mannen zag, hij hen tegemoet rende, nog voordat hij zich voor Hasjem verontschuldigd had dat hij Hem in de steek liet, ten behoeve van de gasten. Hiervan leert *chazal* dat de mitswa van ontvangst van gasten groter is dan de ontvangst van de *Sjechina* (*Sjabbat* 127a).

Hier kan een eenvoudige vraag gesteld worden: Deze drie gasten waren in werkelijkheid geen mensen, maar engelen. Engelen hebben geen behoefte aan eten of drinken en ook niet aan overnachting. De engelen deden maar net alsof zij aten en dronken, maar zij aten en dronken in werkelijkheid helemaal niet van wat Avraham hen had voorgezet. Dus Avraham liet Hasjem zonder geldige reden in de steek, want alleen de ontvangst van echte gasten gaat boven de ontvangst van de *Sjechina*. En hier was dus geen noodzaak voor gastvrijheid.

Het is duidelijk dat Avraham niet wist dat het geen mensen waren, en daardoor maakte hij deze vergissing. Maar we hebben het hier over Avraham Avinoe! Wanneer van iedere tsaddiek gezegd wordt (*Misjlei* 12:21): „Er zal een tsaddiek geen ongerechtigheid overkomen,” hoezeer geldt dit dan niet voor de drie aartsvaders, over wie gezegd is (*B.R.* 47:6): „De aartsvaders zijn als een voertuig voor Hasjem,” dat wil zeggen dat zij als een perfect voorbeeld zijn voor het gedrag zoals G-d dat van ons verwacht.

Een en ander kan worden begrepen wanneer wij inzien dat er een wezenlijk verschil bestaat tussen de mitswot, die de aartsvaders hielden en de mitswot na *Matan Tora*. Wanneer wij vandaag een stuk perkament nemen, en daarvan een *mezoefa* maken of *tefillien*, dan wordt dit stuk materiaal veranderd in een heilig voorwerp. Wanneer wij voedsel of drinken aan een gast voorzetten, als onderdeel van de mitswa *hachnasat orechiem* [ontvangst van gasten], dan komt er heiligheid op dit voedsel te rusten. Echter, de mitswot van de aartsvaders hadden niet de kracht om de heiligheid van een voorwerp te veranderen en konden een materiëel voorwerp niet heilig maken. De mitswot van hen bleven slechts in het vlak van het spirituele, het geestelijke.

De mitswot van de *Avot* dienden slechts als *siman lebaniem* – teken voor de nakomelingen – om ons de kracht te geven en ons te inspireren om de mitswot na *Matan Tora* uit te voeren. Maar de mitswot van de

Avot konden de materiële wereld niet heiliger maken en zij konden van de materiële dingen geen heilige dingen maken.

Op deze manier is het te begrijpen dat voor de *Avot* het belang van de mitswa gelegen was in de bedoeling en niet in het resultaat. Daarentegen telt bij ons de uitkomst, niet de bedoeling. Bijvoorbeeld, wanneer na *Matan Tora* een Jood met de juiste bedoeling zijn *tefillien* legt, maar er ontbreekt één letter aan, dan is zijn *tefillien* ongeldig – hij heeft de mitswa niet gedaan. Voor de *Avot* zou de toestand precies andersom zijn – de nadruk zou liggen op het geestelijke, op de bedoeling van de mens: wanneer hij de bedoeling had om *tefillien* te leggen, dan heeft hij daarmee de mitswa gedaan, ondanks dat de mitswa niet in de materiële wereld gedaan is.

Nu kunnen wij begrijpen waarom we kunnen stellen dat Avraham Avinoe niet gestruikeld is over zijn gasten”.

Hij feit dat deze engelen geen mensen waren, was minder belangrijk in de tijd van Avraham – hij deed wat hij dacht te moeten doen: zijn bedoeling was gasten uit te nodigen. Dat was voldoende. Pas na *Matan Tora* zou het belangrijk worden dat dit ook daadwerkelijk gebeurde. Daarom is in onze dagen de fysieke uitvoering van de mitswa belangrijker dan de bedoeling om een mitswa te doen. Desondanks is het heel belangrijk dat men die juiste bedoelingen heeft, dat wil zeggen dat men de bedoeling heeft om de mitswa te doen. Echter alleen de bedoeling is voor ons niet voldoende. In de tijd van Avraham was het voldoende.

MISJNA VAN DE WEEK

BERACHOT

Hoofdstuk 4 – Misjna 4

Als iemand op een ezel rijdt, stapt hij af¹. En als hij niet kan afstappen², draait hij zijn gezicht om³. En wanneer hij zijn gezicht niet kan omdraaien, richt hij zijn hart⁴ op de plaats van het Heilige der Heiligen⁵.

Aantekeningen

1. **Als iemand op een ezel rijdt, stapt hij af:** De *halacha* is niet volgens deze anonieme misjna, echter, wanneer hij nu wel of niet iemand heeft die de ezel bij het afstappen vasthoudt, dan stapt hij niet af, omdat zijn gedachten niet tot rust komen als hij afstapt. (RAV). [De reden is, dat hij zich beter zal concentreren op de *tefilla* als hij op de ezel blijft zitten. Want ook als iemand anders de ezel kan vasthouden, wordt hij gestoord door de gedachte dat hij tijd verliest als hij afstapt en daardoor zal hij zich niet goed op zijn *tefilla* kunnen concentreren. (Rasji).
2. Als hij niet kan afstappen - omdat niemand de ezel voor hem kan vasthouden, waardoor hij bang is dat de ezel er vandoor zal gaan - zou hij zich niet kunnen concentreren op zijn *tefilla*.
3. **Hij draait zijn gezicht** in de richting van Jeruzalem, zoals er staat [in I *Melachiem* 8:48]: „En zij bidden tot U in de richting van het land”. (RAV).
4. D.w.z. men concentreert zijn gedachten.
5. **Hij richt zijn hart op de plaats van het Heilige der Heiligen:** Zoals er geschreven staat [I *Melachiem* 8:35]: „En zij zullen in de richting van deze plaats bidden”. [Het vers heeft het over de Tempel in Jeruzalem] (RAV).

Hoofdstuk 4, Misjna 6

Als iemand op een schip zit of in een wagen of op een *asda*¹, dan richt hij zijn hart op het Heilige der Heiligen [voordat hij begint te dawwenen]².

Aantekeningen

1. **Asda:** Veel houten balken stevig samen gebonden [een vlot], en men zeilt daarmee op de rivier, en de mensen reizen daarop. In de taal van de Bijbel [II *Kronieken* 2:15] wordt dit een *rafsadot* genoemd. (RAV)
2. Hij hoeft niet te gaan staan, uit angst om te vallen.

Aantekeningen op de Talmoed

Berachot 33a

Wee de slang

Een van de vele wonderen die verteld worden over de grote tsaddiek Rabbi Chanina ben Dosa, begon toen hem verteld werd over een plaats, waar een slang de mensen aanviel. Hij zei dat men hem het hol zou wijzen, waar de slang zich verborg. Vervolgens zette hij zijn hiel op de toegang tot dat hol. Zoals verwacht werd beet de slang hem. Maar wat niet verwacht werd, was dat het de slang was die stierf. Rabbi Chanina nam vervolgens de dode slang mee op zijn schouders, ging daarmee het *Beit Hamidrasj* binnen en verkondigde daar tegen de studenten: „Ziet, mijn zonen, het is niet de slang die doodt, maar de zonde.”

Daarop zeiden de mensen: „Wee de man die een slang ontmoet, en wee de slang die Rabbi Chanina ben Dosa ontmoet.”

De commentatoren vragen hoe het mogelijk was dat Rabbi Chanina ben Dosa zichzelf in een situatie kon brengen, waarbij hij zijn leven in gevaar bracht, en daarbij uitsluitend vertrouwde op een wonder.

Eén oplossing voor de probleem brengt ons terug naar een vroegere Gemara (17b), waar staat dat er iedere dag een stem uit de Hemel kwam, die verkondigde dat de hele wereld gevoed wordt door de verdienste van Chanina. Doordat hij zich bewust was van zijn door de Hemel aangestelde taak van beschermer van de wereld, had hij een absoluut vertrouwen dat hij niet in gevaar zou komen, wanneer hij de geemnschap te hulp kwam.

Een andere benadering, waar Rabbi Akiwa Eiger op op wijst, is dat Rabbi Chanina's bedoeling was om de Naam van Hasjem te heiligen, door aan te tonen dat een mens zonder zonde niets te vrezen heeft en dat hij zich daarom in gevaar mocht begeven.

Nog een andere oplossing wordt gegeven in een andere Gemara (Traktaat Sjabbat 151b), waar staat dat een wild beest alleen een mens kan overmeesteren, wanneer die mens voor dat dier op een beest lijkt, ten gevolge van zijn zonden. Volledig overtuigd dat hij vrij van zonden was, had Rabbi Chanina dus geen enkele reden om bang te zijn voor de slang en hij had dus helemaal geen wonder nodig.

Halacha: Joodse Wet (deel 3)

Mitswot d'Rabbanan: Wetten, ingesteld door de Rabbijnen

Bovenop de wetten die rechtstreeks uit Tora komen (d'oraita) houdt de halacha ook wetten in, die werden ingesteld door de rabbijnen (d'rabbanan). Deze rabbijnse wetten worden ook mitswot (geboden) genoemd, hoewel zij geen deel uitmaken van de 613 mitswot d'oraita. Mitswot d'rabbanan worden even bindend beschouwd als de Tora-wetten, maar er bestaan verschillen in de manier waarop wetten d'oraita worden toegepast en wetten die d'rabbanan zijn.

Mitswot d'rabbanan worden doorgaans in drie categorieën ingedeeld: gezera, takkana en minhag.

Een gezera is een wet die is ingesteld door de rabbijnen, om te voorkomen dat de mensen per ongeluk een mitswa van Tora zouden overtreden. We noemen een gezera in het algemeen een „omheining” rondom Tora. Bijvoorbeeld: de Tora gebiedt ons niet te werken op Sjabbat, maar een gezera verbiedt ons zelfs een voorwerp te hanteren dat gebruikt wordt om een door Tora verboden handeling te verrichten (zoals een pen, geld en een hamer), want iemand die een dergelijk voorwerp vasthoudt, zou kunnen vergeten dat het Sjabbat was en er het verboden werk mee doen. Het woord is afgeleid van de stam Gimmel-Zajin-Reesj, hetgeen afsnijden of afscheiden betekent.

Een takkana is een regeling die geen verband houdt met een bijbelse wet, maar die is ingesteld door de rabbijnen voor het nut van het algemeen. Bijvoorbeeld: de gewoonte om iedere maandag en donderdag in het openbaar (in de synagogen) uit de Tora te lezen. Dit is een takkana, die is ingesteld door Ezra. De „mitswa” om kaarsen aan te steken op Chanoeka, een na-bijbelse feestdag, is ook een takkana. Het woord is afgeleid van de Hebreeuwse stam Tav-Kof-Noen, en betekent vastleggen, repareren, herstellen. Het heeft dezelfde stam als tikkoen olam”, reparatie van de wereld, of m.a.w., de wereld een betere plaats maken om te leven – een belangrijk begrip in alle takken van Jodendom.

(Wordt vervolgd)

Aantekeningen en Toelichting op de Kitsoer Sjoelchan Aroech

Hoofdstuk 1

3. Jehoeda ben Téma heeft gezegd: „Wees zo moedig als een luipaard, licht als een arend, snel als een hert en sterk als een leeuw om de wil van uw Vader, Die in de hemel is, te vervullen”. De verklaring van *wees moedig als een luipaard* is, dat men zich niet moet schamen als men G-d, Zijn naam is geprezen, dient in de aanwezigheid van mensen die hem bespotten¹. *Licht als een arend* slaat op hetgeen, wat onze ogen zien. Dat wil zeggen dat wij zonder moeite onze ogen behoren te sluiten, zodat wij niet zien wat slecht [ongepast] is, want zo begint een overtreding: het oog ziet, het hart begeert en met de rest van het lichaam begaat men een overtreding². *Snel als een hert* betreft de voeten. Immers onze voeten behoren altijd snel te rennen om goede daden te doen. *Wees sterk als een leeuw* slaat op het hart, want de wilskracht, waarmee men de Schepper, gezegend is Hij, dient, komt uit het hart. Tevens heeft hij gezegd: „Moge uw hart u aansporen Hem te dienen, en overwin uw slechte neigingen, net zoals een held zijn uiterste best doet om zijn vijand te verslaan en op de grond te werpen”.

4. Daarom moet een mens zich sterk maken als een leeuw en onmiddellijk, nadat hij uit zijn slaap ontwaakt is (en *Modé ani*, ik dank u, enz. gezegd heeft), vol ijver opstaan³ om de Schepper, gezegend en verheven is Hij, te dienen, voordat de slechte neiging macht over hem krijgt met beweringen en voorwendzels, waardoor hij niet opstaat. In de winter bijv. [fluistert zijn slechte neiging hem toe:] „Hoe kun je zo vroeg in de morgen opstaan, het is vreselijk koud”. En in de zomer probeert hij hem als volgt te verleiden: „Hoe kun je nu al opstaan, terwijl je nog niet uitgeslapen bent”, of met andere dergelijke beweringen. Immers, de slechte neiging verstaat heel goed de kunst hoe zij de mensen met behulp van valstrikken kan vangen, zodat men niet opstaat. Daarom behoort iedereen, die het woord van Hasjem vreest deze [slechte driften] te overwinnen en er niet naar te luisteren. Maar als dit voor hem moeilijk is, bijv. door zijn vermoeidheid of door luiheid, behoort men zich tot doel te stellen de wil van de hoogste Koning over alle koningen, de Heilige, gezegend is Hij, uit te voeren. Men behoort te beseffen dat als iemand hem zou roepen om aan een of andere winstgevende transactie deel te nemen, of om een vordering te innen, of om zijn eigendommen van vernietiging te redden, bijv. als er brand in de stad is uitgebroken of iets dergelijks, dan zou men natuurlijk direct opstaan en niet lui zijn. Evenzo als men wordt opgeroepen om de koning te gaan dienen, zou men toch vol ijver opstaan en daarbij niet aarzelen, zodat men hem niet kan beschuldigen van nalatigheid, of omdat hij zo in de gunst van de koning wil komen. Hoeveel te meer behoort men op te letten, wanneer het gaat om de allerhoogste Koning van alle koningen, de Heilige, gezegend is Hij, te dienen. Dan moet men snel en vol ijver opstaan. Nadat men zich er vier of vijf maal aan gewend heeft dit aldus te doen, zal men het nadien niet meer moeilijk vinden. Degenen die zich inspant om zich te reinigen, helpt men [vanuit de Hemel].

Aantekeningen

1. Men moet in geen geval met hen redetwisten, omdat grofheid een afschuwelijke eigenschap is. Het is nimmer passend om hiervan gebruik te maken, zelfs niet voor de dienst van Hasjem, g.z.H., want men zou dan deze eigenschap van grofheid zich tot een gewoonte kunnen maken, ook wanneer het niet is voor de dienst van Hasjem, g.z.H. (*Beet Joseef*) [M.B. 1:5]. Let wel, de *Beet Joseef* spreekt alleen over een *mitswa* die men voor zichzelf doet, terwijl men de spot met hem drijft. Dan hoeft hij zeker geen behoefte te voelen om hen te bespotten of met hen te twisten. maar wanneer hij zich bevindt in een plaats van ongelovigen, die in opstand komen tegen Tora en die een regeling voor de stad willen instellen, om zo het volk van G-ds wil af te houden, en hij begon in vrede [met hen te redetwisten], maar zij willen niet naar zijn woorden luisteren, daarover heeft de *Beet Joseef* het niet. Dan is het een *mitswa* om hen te haten en met hen te twisten en hun plannen te dwarsbomen op alle mogelijke manieren, en Koning David, vrede zij met hem, zei [Tehilliem 139:3]: „Zij die U haten, Hasjem, haat ik hen niet, en twist ik niet met diegenen die tegen U opstaan? Ik veracht hen met de diepste haat, als mijn eigen vijanden [beschouw ik hen]” [*Bioer Halacha* 1:1].

Zo moet ook een gewoon mens die zich bevindt op een plaats waar grote geleerden aanwezig zijn, niet beschaamd zijn voor hen om daar te leren of een *mitswa* te doen (...). En voor wie zich bevindt in de aanwezigheid van gewone mensen die van hem kunnen leren, is het wellicht beter om het [d.w.z. de *mitswa*] in hun aanwezigheid te doen, opdat zij van hem zullen leren het te doen zoals hij het doet. Maar hij moet het doen om 's hemels wil uit te voeren, en niet om een vertoning te geven, G-d verhoede [M.B. 1:6].

2. Andere verklaringen: Zoals een arend hoog vliegt en over de horizon kan kijken, zo ook moeten wij over onze horizon kijken op zoek naar nieuwe Tora-studie (*Rabbeinoe Jona, Bartinoro*). Zoals een arend op de grootste hoogte vliegt, zo moeten wij ook de grootste hoogte in Tora-kennis nastreven (*Tiferet Jisraël*). Zoals een arend reeds met zijn scherpe blik op grote hoogte ziet wat er op de grond gebeurt en er licht en snel als de wind vandoor kan gaan, zo moeten wij ook van verre reeds het kwaad onderkennen en ons snel verwijderen van het aardse materialisme en hogere sferen opzoeken (*Ba'al Hatoeriem*).

3. Maar niet te abrupt, want [sommigen hebben problemen met hun bloeddruk en krijgen dan last van duizelingen en] dat is ongezond [M.B. 1:8].